

«SALMONELLOZNI LABORATORIYA DIAGNOSTIKASI»

Kuanishova Nigar Baxtiyar qizi

Orolbo'yi tibbiyot va transport texnikumi Tibbiyot fanlari kafedrasining "

Mikrobiologiya, virusologiya ham immunologiya " fani o'qituvchisi kuanishovanigar@gmail.com

+998941470607

Annotatsiya: Salmonellyoz barcha turdagi yosh hayvonlarning septik shaklida namoyon bo'ladigan, o'tkir o'tadigan yuqumli kasallikdir. Qo'zg'atuvchilari Salmonella avlodiga kiradi. Salmonellozga laboratoriyada diagnoz qo'yish uchun qo'yidagi tekshirish usullari qo'llaniladi: 1. Mikroskopik 2. Bakteriologik 3. Biologik 4. Serologik Buningi ilmiy maqolamiz Salmonellozga laboratoriyada diagnoz qo'yish usullarini o'rganadi

Kalit so'zlar: salmonellyoz kulturasi suspenziyasi, steril GPB, GPA, Endo, Ploskirev agari, vismut-sulfit agar, diagnostik agglyutinasialovchi zardoblar, pat.material, predmet oynachalari, Paster pipetkalari, kyuveta, bo'yoqlar komplekti, mikroskop

KIRISH

Salmonellyoz barcha turdagi yosh hayvonlarning septik shaklida namoyon bo'ladigan, o'tkir o'tadigan yuqumli kasallikdir. Qo'zg'atuvchilari Salmonella avlodiga kiradi. Buzoqlar 3-4 haftadan 4 oylikgacha bo'lgan yoshda kasallanadi. Qo'zg'atuvchisi S.enteritidis (dublin) va S.tuphimiurium lar.

Kasallik isitma va kuchli ich ketish bilan kechadi (katta yoshdagilari salmonella tashuvchi hisoblanib, kasallik klinik belgilersiz o'tadi). Cho'chqalar 4 oylikgacha yoshda kasallanadi, qo'zg'atuvchisi S.choleraesuis, S.tuphimiurium. Qo'ylar hamma yoshda kasallanadi, ona qo'ylarda salmonellyozli homila tashlash kuzatiladi. Qo'zg'atuvchisi S.abortusovis.

Toylar ko'pincha ona qornida zararlanadi, biyalar natijada xomila tashlaydi. Ularda kasallikni S.abortusequi qo'zg'aydi.

Parrandalar salmonellyozi jo'jalar hayotining birinchi kunlari va haftalarida yalpi kasallanish va o'limi bilan nomoyon bo'ladi. Tovuq homilasi va katta yoshdagi parrandalar ham kasallanadi. Qo'zg'atuvchisi S.pullorum (S.gallinarum).

Chidamliligi. Salmonellalar 60oC da 1 soatda , 100oC da shu onda o'ladi.

Tuzlangan, dudlangan mahsulotlarda qaynatilgan go'shtda (2 – 2,5 soat qaynatish kerak) bir necha oy saqlanadi.

To'g'ri tushgan quyosh nurlari ta'sirida bir necha daqiqada o'ladi. Tashqi muhitda, tuproqda 20 dan 120 kungacha, hayvon o'ligida 100 kungacha saqlanadi. *S.pullorum*, *S.typhimurium*, *S.enterica* 7 Dezinfeksiyalovchi moddalar ularni o'ldiradi. Antibiotiklar, nitrofuran, sulfanilamid preparatlariga sezuvchan. Salmonellyoz o'tkir, yarim o'tkir va surunkali kechadi.

Tana harorati ko'tarilib ketadi (40-41 OC). Yurak faoliyati og'irlashadi. Nafas olish bir daqiqada 60-80 bo'ladi. Birinchi kundanoq seroz kon'yunktivit yuzaga keladi, ko'p yosh oqadi. Buzoqlarning tashqi muhit ta'siriga reaksiyasi pasayib ketadi, ko'pincha boshini biqiniga tashlab yotadi. O'z xohishi bilan turmaydi. Ishtaha beqaror bo'lib, ba'zida sut ichadi, ayrim hollarda uni ichmay qo'yadi. 2-3 kundan keyin ich ketish boshlanadi. Najasga shilimshiq modda, havo pufakchalari aralashgan bo'lib, o'ta yoqimsiz hid keladi, keyinchalik qon aralash ich ketadi.

Kasallik og'ir kechganda buyrak jarohatlanib, kasal hayvon tez-tez siyadi, bunda og'riq bo'ladi. Og'ir kechganda harorat juda ko'tarilib ketadi. Kasal buzoq yotib qoladi, tashqi muhit ta'siriga reaksiya bermasdan, 5-10 kun ichida o'ladi. Kasallik yengilroq kechganda ich ketishi to'xtab, harorat tushadi va kasallik surunkali kechishga o'tadi. Bunda oshqozon-ichak jarohati yengillashib, nafas olish a'zolarining jarohati yuzaga keladi. Burundan shilimshiq va yiring aralash suyuqlik oqadi. Avvaliga quruq, sekin yo'tal tutib, keyinchalik og'irlashadi. Jarayon asosan bronxitdan boshlanib, pirovardida pnevmoniyaga aylanadi.

Antigen strukturasi va klassifikatsiyasi. Salmonellalar tarkibida ikkita asosiy antigen kompleksi: O-somatik va H-xivchinli antigen bo'ladi. Salmonellalarni serologik tiplarga bo'lishdan tashqari, ba'zan spesifik salmonellyoz bakteriofaglari yordamida fagotiplar aniqlanadi. Hozirgi paytda 100 ga yaqin bakteriofag ma'lum. Salmonellalar tipini aniqlash usulidan epidemiologik analiz maqsadida infeksiya manbayni aniqlash uchun foidalaniladi. Patmaterial. Yangi o'lgan hayvon jasad yoki ilik suyagi, jigar bo'lakchasi o't haltasi bilan, buyrak, taloq, yurak; kasal hayvondan – tezagi; xomila tashlagan hayvonlardan – tashlangan homila, plasentasi, ajratmalari yoki oshqozoni va parenximatoz organlari.

Tahlil va natijalar. 1. Mikroskopiya. Pamateriallardan tayyorlangan tamg'ali surtmalar, ajratilgan qo'zg'atuvchi kulturasidan tayyorlangan surtmalar Gram usulida bo'yaladi. Mikroskopda ko'rinishi: grammanfiy, tayoqchasimon, 2-4 mkm kattalikdagi bakteriya.

Spora va kapsula hosil qilmaydi, bittadan, ba'zan ikkitadan joylashadi. S.pullorum dan tashqari, barchasi harakatchan (peritrihlardir). Ezilgan yoki osilgan tomchi usulida tekshiriladi.

2. Bakteriologiya. Potmateriallardan GPA, GPB va elektiv muhitlardan birortasiga – Endo, Ploskirev, Levin, Vismut-sulfit agarga ekiladi. Ekmalar 37-38oC da bir sutka davomida termostadda o'stiriladi.

GPBda qo'zg'atuvchi bir xilda loyqalanish paydo qiladi. GPA da – silliq, rangsiz, tiniq yoki kulrang-ko'kish, chetlari tekis koloniyalar paydo bo'ladi. Endo, Levin, Ploskirev muhitlarida salmonellalar rangsiz yoki kulrang-ko'kish koloniyalar, vismut-sulfit agarda qora koloniyalar hosil qiladi.

Fermentativ xususiyatlari. Salmonellalar glyukoza, mannitni parchalaydi, laktoza, saharozani parchalamaydi, jelatinani eritmaydi, indol hosil qilmaydi, ko'pchiligi vodorod sulfid hosil qiladi. Metilrot bilan musbat, Foges – Proskauera bilan manfiy natija beradi

Xulosa va takliflar.

Serologik tipizasiya uchun salmonellaning ajratilgan sof kulturasini avval polivalent salmonellyozli agglyutinasialovchi "O" – zardoblar bilan tomchili RA usulida tekshiriladi. Ijobiy natija bersa, polivalent zardob tarkibiga kiruvchi alohida monoreseptorli "O" – zardoblar bilan tekshiriladi.

Keyin aynan o'sha kulturalar monoriseptorli "H" zardob bilan (I va II fazalari raqam va kichik harflar bilan belgilangan) tekshiriladi.

Bundan tashqari immunofluoresent diagnostik qo'yish usulini qo'llash mumkin. E.coli. 1.VSA m. yashiljigarrang 2. SS-agar m. jigarrang qizil 3. XLD agar m. xira sariq atrofi sariq zonali 4. BYA m. silliq sariq S.enteritidis. 1. VSA m. qora metall jiloli 2. SS-agar m. rangsiz markazi qora 3. XLD agar m. yumaloq yaltiroq markazi qora 4. BYA m. siliq pushti 1.Endo m. och qizil, metall jilosiz 2. Levin m. Pushti binafsha II Biosinov, zarur hollarda qo'yiladi. 15-18 g massali oq sichqonlar terisi ostiga kultura suspenziyasi (50-100 mln mikrob tanachalari 1 mlda) 0,2-0,3 ml yuboriladi. Ijobiy natijada 3-10 kunda sichqonlar o'ladi. Biopreparatlar.

Salmonellyoz uchrab turadigan xo'jaliklarda buzoqlar 10 kunlikdan, cho'chqa bolalari 2-3 haftalikdan, qo'zilar 2 kunligidan vaksina bilan emlanadi.

Bu maqsadda konsentrlangan, polivalent, assosiirlangan vaksinalar ishlatiladi.

Vaksinaning miqdori va emlash tartibi uning yorlig'ida ko'rsatilgan bo'ladi. Buzoq, sigir, cho'chqa va qo'ylar tug'ishdan 1,5-2 oy avval ikki marta emlanadi.

REFERENCES:

1. Shapulatoва Z.J. Mikrobiologiya fanidan ma'ruzalar matni. Samarqand, 2017 y.
2. Shapulatoва Z.J. Mikrobiologiya fanidan o'quv qo'llanma (amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari). Toshkent, 2013 y.
3. Carter. G. R darla J. Wise Essentials of Veterinary Bakteriology And Mycology Sixth Edition 2004 y.
4. Kislenko V.N., Kolychев N.M., Suvorina O.S. Veterinarnaya mikrobiologiya i immunologiya. CHast 3, M.2007 g.
5. Kislenko V.N., Kolychев N.M., Veterinarnaya mikrobiologiya i immunologiya. CHast 1, Obshaya mikrobiologiya. M.2006 g.